

Sygn. akt II UK 11/17

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku A.K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we [...] z dnia 1 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa [...],

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. przyznaje adw. L.T. od Skarbu Państwa (Sądu Apelacyjnego we [...]) tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł powiększoną o podatek od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 czerwca 2016 r. Sąd Apelacyjny we [...] oddalił apelację A.K. od wyroku z dnia 18 września 2015 r., którym Sąd Okręgowy w O. oddalił odwołanie wnioskodawcy od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. z dnia 14 listopada 2014 r. odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił: I naruszenie przepisów postępowania, a to: 1) 285 § 2 w związku z art. 286 k.p.c. polegające na niedopuszczeniu dowodu z dodatkowej łącznej opinii biegłych; 2) art. 286 k.p.c.

polegające na niedopuszczeniu dowodu z wnioskowanej przez ubezpieczonego dodatkowej opinii biegłego z zakresu medycyny pracy na okoliczność ustalenia, czy stwierdzone schorzenia wnioskodawcy umożliwiają mu pracę zgodną z faktycznymi kwalifikacjami i posiadanym doświadczeniem zawodowym; 3) art. 281 w związku z art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c. przez oparcie się na opiniach biegłych, których bezstronność jako podmiotów powiązanych stosunkiem pracy lub innym stosunkiem cywilnoprawnych była kwestionowana przez wnioskodawcę zarówno w treści apelacji, jak i w toku rozprawy przed Sądem pierwszej instancji oraz pośrednio w treści pisemnych zastrzeżeń do opinii i nieprzeprowadzenie jakichkolwiek ustaleń w tym zakresie w celu zweryfikowania zarzutów wnioskodawcy; 4) art. 328 § 2 w związku z art. 316 § 1 k.p.c. przez całkowite nieodniesienie się do istotnej okoliczności stanu faktycznego polegającej na posiadaniu przez wnioskodawcę orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności datowanego od dnia 28 grudnia 2004 r., jak i dowodu z dokumentu w postaci orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności; II. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (dalej jako ustawa emerytalna), a przede wszystkim błędnej wykładni przesłanki pracy zgodnej z kwalifikacjami i przyjęcie, że wnioskodawca może wykonywać pracę zgodną z posiadanymi kwalifikacjami; 2) art. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych „w związku z błędną wykładnią 3” ustawy emerytalnej, polegającą na przyjęciu, że brak jest podstaw do zaliczenia wnioskodawcy do grona osób nawet częściowo niezdolnych do pracy zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami w rozumieniu art. 12 tej ustawy.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniono jej oczywistą zasadnością z uwagi na wydanie zaskarżonego wyroku z naruszeniem art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej, odnoszącym się do przyjęcia wadliwej, zawężającej wykładni przesłanki pracy zgodnej z kwalifikacjami, tj. wyłącznie w odniesieniu do nominalnego wykształcenia i zajmowanych stanowisk, bez uwzględnienia wykładni odnoszącej się rzeczywistej

specyfiki pracy w zakładach pracy wnioskodawcy; pominięcie kwestii posiadania przez wnioskodawcę w tym samym okresie orzeczenia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, implikującego pracę wyłącznie w warunkach pracy chronionej, zaś stwierdzenie zdolności do pracy w rozumieniu ustawy emerytalnej w przypadku osoby o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności musi być poprzedzone dokonaniem analizy orzeczenia o ustaleniu tego stopnia niepełnosprawności i jego przesłanek; nieprzeprowadzenie postępowania dowodowego dla ustalenia, z jakich przyczyn ustał stan częściowej niezdolności do pracy mimo stwierdzenia przez biegłych, że stan zdrowia wnioskodawcy nie uległ żadnej poprawie względem okresu, kiedy wnioskodawca był częściowo niezdolny do pracy (lata 2010 - 2014). Nadto, zdaniem skarżącego, Sąd drugiej instancji w sposób istotny naruszył art. 281 i art. 48 § 1 pkt 1 k.p.c., art. 285 § 2, art. 286, art. 328 § 2 w związku z art. 316 § 1 k.p.c. przez niedopuszczenie dodatkowej łącznej opinii biegłych, jak i opinii biegłego z zakresu medycyny pracy, niewyjaśnienie sprzeczności opinii biegłych z zaświadczeniami lekarskimi i wypisami ze szpitali, przedłożonymi przez wnioskodawcę oraz niepodjęcie się zbadania podnoszonych przez wnioskodawcę okoliczności dotyczących ewentualnego związania biegłych wydających opinie w sprawie stosunkiem zależności z organem, co implikowałoby zastosowanie z urzędu instytucji z art. 48 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c.

powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżący nie zdołał wykazać występowania tak rozumianej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na jej oczywistą zasadność.

Co do wskazywanego przez skarżącego naruszenia art. 57 ust. 1 w związku z art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej należy przypomnieć, że Sąd Najwyższy wielokrotnie wyjaśniał, iż o niezdolności do pracy nie decyduje biologiczny stan kalectwa lub choroby, niemający wpływu na zdolność do pracy, lecz koniunkcja niezdolności do pracy z niezdolnością do przekwalifikowania się do innego zawodu (por. wyrok z dnia 14 czerwca 2005 r., I UK 278/04, LEX nr 375618); że niezdolność do wykonywania pracy dotychczasowej nie jest wystarczająca do nabycia prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jeżeli wiek, poziom wykształcenia i predyspozycje psychofizyczne usprawiedliwiają rokowanie, iż mimo upośledzenia organizmu możliwe jest podjęcie innej pracy w tym samym zawodzie albo po przekwalifikowaniu zawodowym (wyrok z dnia 29 czerwca 2005 r., I UK 299/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 93); że istnienie schorzeń powodujących konieczność pozostawania w stałym leczeniu nie stanowi samodzielnej przyczyny uznania częściowej niezdolności do pracy, chociaż w pewnych okresach wymaga czasowych zwolnień lekarskich (wyrok z dnia 12 lipca 2005 r., II UK 288/04, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 99). W wyrokach z dnia 9 marca 2006 r., II UK 98/05 (OSNP 2007 nr 5-6, poz. 77) oraz z dnia 18 maja 2006 r., II UK 156/05 (LEX nr 1917665) Sąd Najwyższy wyraźnie zaznaczył, że uprawnienia do renty z tytułu niezdolności do pracy nie można wywodzić jedynie z przesłanek przewidzianych w art. 13 ustawy emerytalnej, gdyż odnoszą się one tylko do ustalania stopnia lub trwałości niezdolności do pracy. Te przesłanki nie mają znaczenia, jeżeli aspekt biologiczny (medyczny) wskazuje na zachowanie zdolności do pracy. Również w wyroku z dnia 25 stycznia 2010 r., I UK 215/09 (LEX nr 577815) stwierdzono, że okoliczności określone w art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej nie dotyczą osoby, która zachowała zdolność do zatrudnienia w ramach posiadanych kwalifikacji formalnych lub rzeczywistych. Wreszcie wyrażany jest pogląd, że niepełnosprawność nie jest odpowiednikiem niezdolności do pracy, gdyż każde z tych pojęć posiada odmienną definicję legalną, a orzekanie o stopniu niepełnosprawności i stopniu niezdolności do pracy należy do innych organów i ma stanowić konieczną przesłankę prawną do korzystania z różnego rodzaju świadczeń i uprawnień. Definicja prawna pojęcia niepełnosprawności została ujęta szerzej niż definicja prawna pojęcia niezdolności do pracy. W konsekwencji

możliwe jest niestwierdzenie niezdolności do pracy przy stwierdzeniu umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Wpływ orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na ocenę niezdolności do pracy nie wynika zatem ani z art. 57 ust. 1, ani z art. 12, ani także z art. 13 ustawy emerytalnej, ale może wynikać z art. 4 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, który stanowi o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby z naruszoną sprawnością organizmu, po pierwsze - niezdolnej do pracy, albo po drugie - zdolnej do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub po trzecie - wymagającej czasowej lub częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych (por. wyrok z dnia 17 lutego 2009 r., I UK 233/08, LEX nr 736713 oraz powołane w nim orzecznictwo). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie nawiązuje do ostatniego z powołanych przepisów i nie przedstawia argumentacji uzasadniającej ocenę, że ewentualne pominięcie przez Sąd drugiej instancji orzeczenia o stopniu niepełnosprawności doprowadziło do oczywiście wadliwego rozstrzygnięcia sprawy.

Również w zakresie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej z uwagi na obrazę art. 281 i art. 48 k.p.c., art. 285 § 2, art. 286, art. 328 § 2 w związku z art. 316 § 1 k.p.c. uchodzi uwagi skarżącego, że w przesłance tej chodzi o naruszenie prawa i oczywisty wpływ tego naruszenia na rozstrzygnięcie sprawy. Tymczasem w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania trudno doszukać się jakiegokolwiek wyводу jurydycznego służącego wykazaniu, że wskazywane przez skarżącego uchybienia procesowe Sądu drugiej instancji miałyby wprost stanowić o wadliwości zaskarżonego wyroku. Rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie takich okoliczności w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych i formułowanie za skarżącego prawidłowego wniosku w tym zakresie. Niezależnie od tego należy zauważyć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego prezentowane jest stanowisko, iż wyłączenie biegłego po rozpoczęciu przez niego czynności może nastąpić tylko na żądanie strony, w przypadku istnienia przyczyn, z jakich można żądać wyłączenia sędziego, wymienionych zarówno w art. 48, jak i 49 k.p.c. Przepis art. 281 k.p.c. jest bowiem jednoznaczny w swej treści i nie wynika z niego obowiązek sądu orzekającego badania z urzędu, czy nie mają miejsca w odniesieniu do biegłego okoliczności

opisane w art. 48 k.p.c., które z mocy prawa miałyby wyłączać biegłego (por. wyrok z dnia 14 marca 2013 r., I UK 541/12, Monitor Prawa Pracy 2013 nr 9, s. 493-495). Wskazuje się, że zgodnie z art. 285 § 2 k.p.c., biegli mogą złożyć opinię łączną. Nie ma więc normy (przepisu) o konieczności dopuszczenia przez sąd dowodu z opinii łącznej biegłych lekarzy w każdej sytuacji, gdy u ubezpieczonego stwierdza się więcej niż jedno schorzenie. Brak jest zatem podstaw do formułowania ogólnej tezy, że przepisy postępowania wymagają by biegli - jeżeli zachodzi potrzeba zasięgnięcia opinii kilku biegłych - zawsze składali tylko jedną wspólną opinię. Przy podejmowaniu takiej decyzji należy mieć na uwadze przede wszystkim okoliczności faktyczne sprawy. Kompleksowa ocena stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenie rentowe, w zależności od okoliczności faktycznych, może wymagać opinii łącznej biegłych lekarzy, bądź zasięgnięcia dodatkowej opinii tych samych lub innych biegłych (por. wyrok z dnia 8 września 2015 r., I UK 430/14, LEX nr 1809930). Sąd ma obowiązek dopuszczenia dowodu z dalszej opinii tylko wówczas, gdy zachodzi taka potrzeba, a więc wtedy gdy opinia, którą dysponuje zawiera istotne luki, bo nie odpowiada na postawione tezy dowodowe, jest niejasna, czyli nienależycie uzasadniona lub nieweryfikowalna, tj. gdy przedstawiona przez biegłych analiza nie pozwala organowi orzekającemu skontrolować ich rozumowania co do trafności wniosków końcowych. Jeżeli opinia biegłych wywołuje u sądu uzasadnione wątpliwości z uwagi na występujące w niej błędy, sprzeczności lub inne wady, wówczas sąd ten ma obowiązek zastosowania art. 286 k.p.c. (por. wyrok z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 4/14, LEX nr 1738476). Z ustaleń stanowiących podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia wynika, że co prawda biegli nie stwierdzili poprawy w stanie zdrowia skarżącego co do występowania u niego określonych schorzeń, jednak z uwagi na aktualny stopień ich nasilenia i stagnację stanu chorobowego wymagającego aktualnie systematycznego leczenia w trybie ambulatoryjnym, uznali go za osobę zdolną do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji inżyniera mechanika.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

